

Розділ 2

ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО: ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА

УДК 930.22(477):651.53

Кулешов Сергій, Загорецька Олена

ПРОЕКТ «КОНЦЕПЦІЇ ПЕРЕГЛЯДУ СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ДЕРЖАВНОГО КЛАСИФІКАТОРА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ (ДКУД, ДК 010-98)»

Розроблення проекту «Концепції перегляду структури та змісту Державного класифікатора управлінської документації (ДКУД, ДК 010-98)» здійснювалося відділом документознавства Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (УНДІАСД) відповідно до карти-замовлення Державного комітету архівів України УНДІАСД на розроблення наукових тем на 2010 рік. Відповідно до календарного плану програми дослідження теми впродовж березня-червня 2010 р. було підготовлено текст проекту концепції. Основні положення концепції пройшли попередню апробацію на наукових зібраннях, зокрема, VII Міжнародній науково-практичній конференції «Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики» (Київ, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 26 травня 2010 р.), Четвертому міжнародному науково-теоретичному семінарі «Термінологія документознавства та суміжних галузей знань» (Київ, Київський національний університет культури і мистецтв, 28 травня 2010 р.).

У червні 2010 р. проект концепції було обговорено і ухвалено на засіданні Вченої ради УНДІАСД. Рада вирішила оприлюднити його на сайті інституту та за можливе надати проект концепції (відповідно до програми дослідження)

на погодження таким зацікавленим державним органам і центральним установам: Міністерству фінансів України, Міністерству економіки України, Міністерству праці та соціальної політики України, Державному комітету статистики України, Національному банку України, Пенсійному фонду України. У результаті такого надання деякими з цих погоджувальних організацій було висловлено певні зауваження і пропозиції (див. Додаток 1). Майже з усіма зауваженнями і пропозиціями розробники погодились і внесли виправлення в проект концепції (див. Додаток 2).

Відповідно до програми дослідження теми доопрацьований за зауваженнями і пропозиціями проект концепції має бути опублікованим у фаховому виданні інституту. Наступними діями відповідно до зазначеної програми є надання цього документа Технічному комітету стандартизації «Інформація та документація» (ТК 144) для обговорення на його засіданні для прийняття ним відповідного рішення щодо концепції та можливості перегляду Державного класифікатора управлінської документації. Зазначене рішення має бути врахованим під час розроблення «Плану національної стандартизації на 2011 рік», що формується Державним комітетом України з питань технічного регулювання та споживчої політики.

ВІДОМОСТІ
про погодження проекту «Концепції перегляду структури та змісту
Державного класифікатора управлінської документації (ДКУД, ДК 010-98)»

Назва державного органу, іншої установи	Зміст зауваження чи пропозиції	Враховання зауваження чи пропозиції
Державний комітет статистики України	Вважаємо за доцільне клас 03 «Уніфікована система первинно-облікової документації» вилучити з розділу 6 «Пропоновані заходи» проекту концепції як такий, що не відповідає об'єктам класифікації в ДКУД	Враховано частково. Окремі види документів класу 03 «Уніфікована система первинно-облікової документації» можуть бути приєднані до класу 02 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації»
	Вважаємо за доцільне клас 06 «Уніфікована система звітно-статистичної документації» вилучити з розділу 6 «Пропоновані заходи» проекту концепції як такий, що не відповідає об'єктам класифікації в ДКУД	Відхилено. Окремі види звітно-статистичних документів є управлінськими і скасування класу 06 не є доцільним
	«Положення про ведення Державного класифікатора управлінської документації (ДКУД)», «Інструкцію по формуванню пропозицій щодо внесення змін і доповнень до Державного класифікатора управлінської документації (ДКУД)», які були видані Держкомстатом у 1997 р., і про які йдеться у розділі 4 проекту концепції «Ведення ДКУД», втратили свою актуальність у зв'язку із прийняттям Держспоживстандартом пакету державних стандартів «Національна стандартизація», що встановлює правила розроблення, перегляду, ведення, внесення змін, узгодження та прийняття нормативних документів, до яких також відносяться і державні класифікатори	Враховано
	Зберігання та актуалізація еталону ДКУД здійснюється організацією з ведення ДКУД. Зважаючи на реорганізацію системи органів державного управління, «Інструкція по веденню еталону Державного класифікатора управлінської документації (ДКУД)» також підлягає перегляду	Враховано
	У назві та у тексті проекту концепції слово «перероблення» вважаємо за доцільне замінити на слово «перегляд» з огляду на те, що відповідно до положень ДСТУ 1.2:2003 «Національна стандартизація. Правила розроблення національних нормативних документів», нормативні документи (у тому числі державні класифікатори) підлягають перегляду у разі виникнення потреби в установленні нових положень та підходів до класифікування об'єктів чи явищ	Враховано
	У розділі 2 «Історія розроблення ДКУД четверте речення першого абзацу викласти у редакції: «В Україні на заміну цих класифікаторів було розроблено систему державних класифікаторів»	Враховано

Назва державного органу, іншої установи	Зміст зауваження чи пропозиції	Враховання зауваження чи пропозиції
	У розділі 4 «Ведення ДКУД» друге речення першого абзацу викласти у такій редакції: «Процес формування пропозицій щодо внесення змін і доповнень до ДКУД здійснюється на підставі вимог національної стандартизації» і вилучити третє речення першого абзацу»	Враховано частково. Цю пропозицію внесено до розділу 6 «Пропоновані заходи»
Міністерство фінансів України, Державне казначейство України	У підпункті 6.1 розділу 6 «Пропоновані заходи» проекту концепції назву класу управлінської документації (код класу 18) викласти у такій редакції: «Уніфікована система фінансової звітності»	Враховано
Національний банк України	Погоджено. Висловлено думку, що вносити зміни до ДКУД доцільно після затвердження нової редакції «Переліку типових документів, що створюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням строків зберігання документів»	Взято до відома
Міністерство праці та соціальної політики України	До розроблення уніфікованих систем документації доцільно залучити всі центральні органи виконавчої влади: введення електронного документообігу визначає єдині форми та єдиний порядок	Взято до відома
Міністерство економіки України	Погоджено без зауважень і пропозицій	
Пенсійний фонд України	Погоджено без зауважень і пропозицій	

Додаток 2

Проект

КОНЦЕПЦІЯ ПЕРЕГЛЯДУ СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ДЕРЖАВНОГО КЛАСИФІКАТОРА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

1. Базові поняття концепції

Державний класифікатор управлінської документації (ДКУД) — нормативний документ, що офіційно встановлює класифікаційну схему управлінської документації.

Управлінська документація — система класів документації, що забезпечує виконання функції керування в органі державної влади, органі місцевого самоврядування, установі, організації, на підприємстві, в інших юридичних особах (суб'єктах господарювання).

Документація — сукупність службових документів, об'єднаних за ознакою належності до певної галузі, сфери, напряму діяльності, установи чи її структурного підрозділу.

Службовий документ — офіційний документ, який юридична особа створила або отримала в процесі діяльності, і який відповідним чином зареєстрований чи засвідчений нею.

Система документації — сукупність взаємопов'язаних службових документів, що застосовують у певній сфері діяльності чи галузі.

Уніфікована система документації (УСД) – створена за єдиними правилами та вимогами система документації.

Уніфікована форма (службового) документа (УФД) – стандартний формуляр службового документа, встановлений відповідно до функціонального призначення службового документа в певній сфері діяльності чи галузі.

Формуляр службового документа – склад та послідовність розміщення реквізитів у службовому документі.

2. Історія розроблення ДКУД

ДКУД входить до системи державних класифікаторів техніко-економічної інформації, створення яких почалося ще в СРСР у 1960-ті роки під час розроблення автоматизованих систем управління. Вони призначалися для фіксації кодових позначень класифікаційних одиниць в класифікаторах об'єктів, суб'єктів, процесів та іншої інформації необхідної для керування народним господарством. Зокрема, були створені загальносоюзні класифікатори підприємств та організацій, галузей народного господарства, продукції, професій тощо. В Україні на заміну цих класифікаторів було розроблено систему державних класифікаторів.

На заміну «Общесоюзного классификатора управленческой документации» (ОКУД) у 1997 р. Держстандартом України* було опубліковано «Державний класифікатор управлінської документації» (ДК 010-96). Він був розроблений госпрозрахунковим центром «Економіст» та Державним науково-дослідним інститутом інформатизації і моделювання економіки при Президентові України за участі низки міністерств, державних комітетів, центральних установ України. Зміни у складі та змісті окремих класів документації зумовили його доопрацювання і повторне видання ДКУД Держстандартом у 1999 р. (ДК 010-98). Ця редакція ДКУД є чинною в Україні й нині.

3. Структура ДКУД

Об'єктами класифікації в ДКУД є державні (міжвідомчі, міжгалузеві) уніфіковані форми документів (УФД), що затверджуються міністерствами, державними комітетами чи іншими установами – розробниками уніфікованих систем управлінської документації. У ДКУД наведені назви і кодові позначення УФД, що входять у затверджені уніфіковані системи документації (УСД). Тобто ДКУД є номенклатурним переліком УФД з їх унікальними кодовими позначеннями.

* Нині Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики.

ДКУД містить класифікацію документів, розроблену для практичного використання під час створення управлінських службових документів, а саме – під час за фіксування інформації в їх уніфікованих формах (бланках). Кожному виду номіналу управлінського службового документа (наприклад, наказ про звільнення, товарно-транспортна накладна, меморіальний ордер тощо) надається кодове (у даному разі – цифрове) позначення, завдяки чому конкретний документ в умовах реалізації автоматизованої інформаційної системи може бути швидко розшуканий за цією інформаційною (пошуковою) ознакою. У Національному стандарті ДСТУ 4163-2003 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів» в системі реквізитів організаційно-розпорядчих документів визначено реквізит 5 – код форми документа, який проставляють згідно з ДК 010-98. На рівні конкретного документа, тобто УФД, виду номіналу, його цифровий код складається із семи знаків: два знаки – код класу УСД, ще два знаки – код підкласу УСД і три знаки – відповідний реєстраційний номер УФД. Наприклад, наказ про звільнення в ДКУД має код 0203008, оскільки реєстраційний номер його форми 008 і вона входить до підкласу «Документація управління кадрами», що має код 0203 у класі «Організаційно-розпорядча документація» (код 02).

Уявлення про представлення класифікаційної схеми надає фрагмент класифікатора (у графі «індекс» – аббревіатура назви УФД):

ДКУД містить такі класи УСД з їх кодовими позначеннями:

- 1) організаційно-розпорядча документація – 02;
- 2) первинно-облікова документація – 03;
- 3) банківська документація – 04;
- 4) фінансова документація – 05;
- 5) звітно-статистична документація – 06;
- 6) планова документація – 07;
- 7) ресурсна документація – 08;
- 8) торговельна документація – 09;
- 9) зовнішньоторговельна документація – 10;
- 10) цінова документація – 13;
- 11) документація з праці, соціальних питань і соціального захисту населення – 15;
- 12) документація з побутового обслуговування населення – 17;
- 13) бухгалтерсько-облікова документація – 18;
- 14) документація з Пенсійного фонду – 20;
- 15) словниково-довідкова документація – 21.

4. Ведення ДКУД

Розробниками ДКУД були прийняті нормативні документи, що регламентують порядок його ведення, яке полягало у внесенні змін і доповнень з метою підтримки класифікатора в актуальному і достовірному стані. Процес формування пропозицій щодо внесення змін і доповнень до ДКУД також був унормований розробником. Зокрема під грифом Державного комітету статистики України у 1997 р. було ви-

дано «Положення про ведення Державного класифікатора управлінської документації (ДКУД)», «Інструкцію по формуванню пропозицій щодо внесення змін і доповнень до Державного класифікатора управлінської документації (ДКУД)», «Інструкцію по веденню еталону Державного класифікатора управлінської документації (ДКУД)»

Зміни і доповнення ДКУД можуть відбуватися у разі реорганізації системи державного управ-

Код	Назва УФД	Індекс
02	ОРГАНІЗАЦІЙНО-РОЗПОРЯДЧА ДОКУМЕНТАЦІЯ	
0201	Документація з організації систем управління	
0201001	Акт про створення міністерства	АСМ
0201002	Акт про створення корпорації, концерну, асоціації, компанії	АСК
0201003	Наказ про створення промислового об'єднання	НСПО
0201004	Наказ про створення виробничого об'єднання	НСВ
0201005	Наказ про створення підприємства	НСП
0201006	Наказ про реорганізацію міністерства	НРМ
0201007	Наказ про реорганізацію корпорації, концерну, асоціації, компанії	НРК
0201008	Наказ про реорганізацію промислового об'єднання	НРПО
0201009	Наказ про реорганізацію виробничого об'єднання	НРВ
0201010	Наказ про реорганізацію підприємства	НРП
0201011	Акт про ліквідацію міністерства	АЛМ
0201012	Акт про ліквідацію корпорації, концерну, асоціації, компанії	АЛК
0201013	Акт про ліквідацію промислового об'єднання	АЛПО
0201014	Акт про ліквідацію виробничого об'єднання	АЛВ
0201015	Акт про ліквідацію промислового підприємства	АЛП
0201016	Акт про ліквідацію міністерства і створення ліквідаційної комісії	АЛМСЛК

ліття в Україні, зміни назв класів та підкласів УСД чи їхніх УФД, скасування підкласів УСД, окремих УФД, впровадження нових класів УСД, їхніх підкласів, УФД.

Таке коригування зумовлює відповідні зміни кодів та індексів в ДКУД. За необхідності можливе щорічне оновлення класифікатора. Ведення ДКУД здійснюється переважно на підставі пропозицій розробників УСД. Підставою для формування пропозицій розробників УСД є розроблення, затвердження та ведення відповідних класів управлінської документації, що і зумовлює включення нових, скасування або зміни чинних

уніфікованих форм управлінських службових документів.

Розробниками уніфікованих систем документації, представлених в ДКУД на момент набуття ним чинності, були:

5. Необхідність перегляду ДКУД

5.1. Актуалізація перегляду зумовлена перш за все потребами кодування сучасних УФД (видів номіналів управлінських документів) для електронного документообігу. Кодове позначення УФД слугуватиме однією з пошукових ознак документа і має фіксуватися в метаданих електронного документа. Нині чинна редакція ДКУД

(ДК 010-98) застаріла. Вона потребує оновлення як в частині структури, так і змісту. Необхідність розроблення загальнодержавних класифікаторів для формування електронних документів як завдання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування зазначена в проекті розпорядження Кабінету Міністрів України, ініційованого Державним комітетом інформатизації України (лист від 28.01. 2010 р. № 3510/05-10).

5.2. З часу набуття чинності, тобто з 1998 р., ДКУД в жодному класі не переглядався. Водночас у складі УФД відбулися значні зміни (виникли нові види документів, окремі види не застосовують) про що свідчить проект нової редакції «Переліку типових документів, що створюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням строків зберігання документів» (виставлений на сайті

Код класу	Найменування УСД	Розробник
02	Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації	Головархів України
03	Уніфікована система первинно-облікової документації	Держкомстат України
04	Уніфікована система банківської документації	Національний банк України
05	Уніфікована система фінансової документації	Мінфін України
06	Уніфікована система звітно-статистичної документації	Держкомстат України
07	Уніфікована система планової документації	Мінекономіки України
08	Уніфікована система ресурсної документації	Держкомресурси України
09	Уніфікована система торговельної документації	Міністерство економіки України
10	Уніфікована система зовнішньоторговельної документації	Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків України
13	Уніфікована система цінової документації	Міністерство економіки України
15	Уніфікована система документації з праці, соціальних питань і соціального захисту населення	Міністерство праці та соціалітики України
17	Уніфікована система документації з побутового обслуговування населення	Укрсоюзсервіс
18	Уніфікована система бухгалтерсько-облікової документації	Міністерство фінансів України
20	Уніфікована система документації з Пенсійного фонду	Пенсійний фонд України
21	Уніфікована система словниково-довідкової документації	Національне агентство з питань інформатизації при Президентові України

Державного комітету архівів України за адресою: http://www.archives.gov.ua/Law-base/Regulations/Perelik_2010.pdf).

5.3. Потребує реорганізації структура ДКУД, зокрема вилучення певних класів з класифікатора, оскільки вони не є управлінськими. Класами управлінської документації в сучасному доку-

ментознавстві вважають тільки ті класи, що містять службові управлінські документи. Ці документи забезпечують виконання функції керування і створюються в усіх або більшості юридичних осіб. Тому класи управлінської документації визначають як міжвідомчі. Класи, що не можуть вважатися управлінськими, це класи

торговельної, зовнішньоторговельної, ресурсної, цінової документації, документації з побутового обслуговування населення, словниково-довідкової документації. Це специфічні види документації, що розглядалися розробниками ДКУД як управлінська у загальнодержавному масштабі. Вони створюються у відповідних профільних установах. З точки зору дотримання міжвідомчої характеристики потребує перегляду склад УФД банківської та звітно-статистичної документації. Зокрема банківська документація в ДКУД – це, переважно, та документація, що створюється та функціонує тільки в банківських установах. Звітно-статистична документація в класифікаторі переважно відображає склад службових документів, що відкладаються тільки в Державному комітеті статистики України і не є типовою для більшості юридичних осіб.

5.4. «Положення про ведення Державного класифікатора управлінської документації (ДКУД)», «Інструкцію по формуванню пропозицій щодо внесення змін і доповнень до Державного класифікатора управлінської документації (ДКУД)», які були видані Держкомстатом у 1997 р., втратили свою актуальність у зв'язку із прийняттям Держспоживстандартом пакету державних стандартів «Національна стандартизація» (ДСТУ 1.0:2003, ДСТУ 1.1.:2001, ДСТУ 1.2:2003, ДСТУ 1.5:2003, ДСТУ 1.7:2001 тощо), що встановлює правила розроблення, перегляду, ведення, внесення змін, узгодження та прийняття нормативних документів, до яких також відносяться і державні класифікатори.

Зберігання та актуалізація еталону ДКУД здійснюється організацією з ведення ДКУД. Зважаючи на реорганізацію системи органів державного управління, «Інструкція по веденню еталону Державного класифікатора управлінської документації (ДКУД)» також підлягає перегляду.

5.5. Необхідним для окремих класів управлінської документації є зменшення рівня деталізації виду номіналу управлінського документа, тобто назви УФД. Наприклад, замість позицій «Статут корпорації, концерну, асоціації, компанії», «Статут виробничого об'єднання», «Статут підприємства» зафіксувати єдину УФД «Статут юридичної особи».

6. Пропоновані заходи

6.1. З метою перегляду ДКУД пропонується визначити такий склад класів управлінської документації та її розробників:

6.2. Внести розробниками пункт щодо перегляду відповідних класів управлінської документації до «Плану національної стандартизації», що формується Державним комітетом України з питань технічного регулювання та споживчої політики.

6.3. Ініціювати розроблення міністерствами, державними комітетами, іншими державними органами та центральними установами класифікаторів УФД класів відомчої (галузевої, профільної) документації, що не є складовими ДКУД.

Код класу	Назва класу правлінської документації	Міністерство, інший державний орган, центральна установа-розробник
02	Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації	Державний комітет архівів України
04	Уніфікована система банківської документації	Національний ьт банк України
05	Уніфікована система фінансової документації	Міністерство фінансів України
06	Уніфікована система звітно-статистичної документації	Державний комітет статистики України
07	Уніфікована система планової документації	Міністерство економіки України
15	Уніфікована система документації з праці, соціальних питань і соціального захисту населення	Міністерство праці та соціальної політики України
18	Уніфікована система фінансової звітності	Міністерство фінансів України
20	Уніфікована система документації з Пенсійного фонду	Пенсійний фонд України